

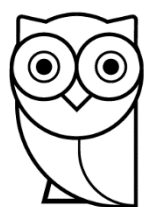
Undervisningsforløb:

Lokalhistoriske kildepakker – Amager og Christianshavn

Kildemateriale: Erindring nr. 424 – Else Frederiksen (periode: 1918-1930), 1995

Uddrag af Else Frederiksens pensionisterindring fra 1995, hvor hun bl.a. skriver om sin barndom og opvækst på Amager med en enlig mor.

Find den samlede erindring her: <https://kbharkiv.dk/permalink/post/18-21273>

KØBENHAVNS
STADSARKIV

Boligforhold og levevilkår

I 1918 flyttede vi ind i en to-værelses lejlighed på Amagerbrogade 155 C i passagen. Min mor var alene med 2 børn, min bror Aksel på 4 år og en pige Else på 2 år. Her har jeg tilbragt hele min barndom, gået i skole på Sundby Øster skole og er konfirmeret i Filipskirken. Jeg kan godt huske den gamle Filipskirke, som var en grøn trækirke. Den blev revet ned og i stedet blev bygget en fin, hvid kirke lige ud for Højdevej.

(1)

Lørdag aften var den bedste i ugen. Jeg skulle i bad, og mor satte den store balje frem på køkkengulvet og varmede vand i to kedler. Den ene efter den anden bliver hældt op i den store balje. På en stol i køkkenet hænger alt mit rene undertøj og min fine hvide natkjole med hvide flæser ved hånden og omkring halsen. Så kommer jeg i bad og bliver sæbet ind over det hele - åh hvor det dufter dejligt. Jeg hyler, når mit lange hår skal vaskes, og jeg får sæbe i øjnene, men når jeg efter endt behandling ligger i min fine, rene seng, sagde jeg altid til min mor: Dufter jeg ikke dejligt nu mor". Så satte min mor sig ved min seng og læste højt, for det meste af H.C.Andersen, og det varede ikke længe, før jeg sov.

(1)

Ude på Amager i Tårnby havde mine bedsteforældre en byggegrund med et lille træskur på. Her samledes familien hver sommersøndag. Vi kørte derud med spurvogn så langt den nu kørte til Sundby, og så spadserede vi resten af vejen. Her i Tårnby var det en dejlig tumleplads for min bror og mig. Vi fik masser af frisk luft, og vi glædede os til at komme derud. En søndag, hvor alle sad om kaffen inde i det lille skur, kom jeg til at vælte en kop skoldhed kaffe ned i skødet på min mor. Hun havde hvid kjole på og en stor hvid tylshat. Hun fløj op på bænken, da den skoldhede kaffe ramte hende, og hendes store tylshat blev viklet ind i en klæbrig fluefanger, som hang ned fra loftet. I løbet af sekunder var alt vild forvirring. Både Aksel og jeg blev trukket udenfor og fik en ordentlig endefuld begge to. Vi fik begge to klø, for der skulle altid være retfærdighed til.

(1)

Da vi flyttede ind i vores 2-værelses lejlighed i 1918 var der lokum i gården. Som lidt større pige kan jeg huske, at vi unger, når vi sad på sædet, med benene sparke-
de for at holde rotter væk. Jeg har nu aldrig set nogen rotter, men sådan gjorde man. Så blev der indrettet W.C. til lejlighederne. Et W.C. på hver etage på køkkentrap-
pen, som vi så måtte dele med vore nabo.

Det var en dejlig barndom på Amager. Jeg havde kort til badeanstalten Helgo-
land, og jeg var der hver dag i ferien. I skoletiden gik vi i gymnastiktimen ad Øre-
sundsvej til Helgoland og hjem igen. Alle i vores klasse kunne svømme.

(2)

Vores huskarree strakte sig fra Amagerbrogade, Tycho Brahesalle, Passagen og havde en stor gård i midten, som var adskilt med plankeværk i mange små gårde. Det var ikke velset at lege i andre gårde, end der, hvor man hørte til. Sommetider sad vi børn oppe på plankeværket og sang, og især hvis en lirekassemand kom ind i gården. Så sang vi med på melodierne, og pigerne dansede med hinanden. Vinduerne røg op, og mange mødre smed småpenge pakket ind i avispapir til spillemanden. Vi børn kappedes om at samle op og komme pakkerne i spillemandens lomme. Så svingede spillemanden med sin hat og fotsatte ind i næste gård efterladende en glad og lystig stemning, som holdt sig længe. Vi fulgte ham ud på gaden, og udenfor købmand Hansens butik holdt ølvognen med 2 store bryggerheste foran. Det var spændende. Hvem turde løbe under hestenes bug ud på vejen. Ingen af pigerne turde. Jeg stod længe og betænkte mig, men jeg fik aldrig mod nok til at prøve. Derimod turde jeg give hestene rugbrød. Den flade hånd med strakte fingre, som kusken havde lært os, så tog hesten blidt med deres bløde muler - det var spændende, det killede i håndfladen. Det var det nærmeste en lille pige fra byen kom de store dyr. Når ølvognen kørte hang drengene bag på de store tønder, som hang i kæder bag på vognen. Helt ufarligt kan det vel ikke have været. Der hang en dejlig duft af hestepærer i luften, når vognen var kørt og en masse pærer lå på jorden. Barndommen havde også sine dufte.

(5)

Skoleliv

Jeg gik et år eller to i en lille skole på Øresundsvej. Min skolevej gik ad AMAGERBROGADE FORBI BAGERMESTER Jochumsens bageri, hvor bageren hver eftermiddag stod i sin butiksdør og nød eftermiddagen. Vi piger kunne ikke lade være med at råbe: "Der står bagermester Lockumsen." En dag, hvor vi som sædvanlig ville drille bageren, tog han pludselig en stor spand iskoldt vand frem og hælde i hovedet på os piger. Jeg var nærmest, og jeg blev våd fra håret og helt ned i skoene. Det var virkeligt effektivt, vi råbte aldrig mere.

(2-3)

Min første skoledag. Jeg husker så tydeligt, hvordan Oda og jeg fulgtes ad til skole. Hos Oda var de 8 børn, så hendes mor havde ikke tid til at følge, og min mor var i forretning, så hun var også afskåret fra at følge, men det kunne vi da sagtens klare selv.

ca. 1923
Henne i skolegården blev vi stillet op i en lang række to og to, og med hinanden i hånden gik vi op til det klasseværelse, hvor vi skulle "bo". Vores lærerinde (Frk. Margrethe Nielsen) forklarede os, at nu var vi store og gik i skole, så nu skulle vi være artige. Vi fik udleveret en tavle og en griffel, som vi ikke måtte tage med hjem. Den skulle blive på skolen. Det første frikvarter gik Oda og jeg sammen ned i gården. Der var ikke nogen af de andre børn, som vi kendte, så vi blev enige om, at vi ligesågodt kunne gå hjem - det gjorde vi. Næste dag blev vi skældt ud og måtte ikke gå ned i gården, da det blev frikvarter. Vi spurgte om lov til at gå på W.C. - fik lov, og så gik vi igen hjem. Næste dag var det virkelig alvor. Vi blev i frikvarteret taget med ned på lærerindeværelset, hvor der blev passet på os. Siden blev vi meget glad for at gå i skole. I 3. klasse måtte hele klassen flytte til en lille skole på Øresundsvej, hvor vi gik, til vi skulle i mellemskolen, hvor vi igen kom til Sundbyøster skole. Her var skolegården delt med en mur i pigegård og drengegård med en låge midtfor. Det var strengt forbudt bare at kigge ved lågen ind i drengegården og omvendt. Det var også strengt forbudt at forlade skolen, der stod altid vagt ved skolelågen.

(5)

Vi spiste vores medbragte mad oppe i klassen, og vi kunne købe 1/4 l mælk i en lille mørkebrun mælkeflaske. Vi lærte, hvordan vi skulle drikke af en flaske, noget jeg har kunnet hele livet. I frikvarteret legede vi i skolegården. Vi hinkede, vi sjippede og spillede bold, og så byttede vi Richbilleder. Vi havde hver en lille bog med billeder. Så legede vi rundkreds og sang i vilden sky "Munken går i enge" og "Der kom en mand fra det røde hav, ejsikke lej sikkelladetus" og "~~ixxxxxx~~" Tag den ring og lad den vandre". Ved juletid måtte vi hver tage en dukke med i skole, og min dukke Martha har været med mange gange fint pyntet. Pludselig et år var der lus i mange af pigernes lange fletninger og alle måtte i kælderen, hvor en sygeplejerske smurte et ildelugtende fluidum i håret. Det sved og lugtede modbydeligt, men alle i klassen måtte døje den hårde kur. Lige så pludseligt som det kom - var det væk igen.

I spisefrikvarteret kunne vi fra skolegården kigge ned i kælderen, hvor de børn, som "spiste på skolen" sad ved lange borde og fik gratis mad.